1955
ମାର୍ଚ୍ଚ 24

ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍

ବନାମ

ଭାରତ ସଂଘ

(ଏବଂ ସଂଯୁକ୍ତ ଆବେଦନ)

[ଭିଭିଆନ୍ ବୋଷ୍, ଜଗନ୍ନାଧାଦାସ ଏବଂ ସିହ୍ନା, ନ୍ୟାୟାଧୀଶବୃନ୍ଦ]

ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମ, (1940 ର ଅଧିନିୟମ X), ଧାରା16 (1) (c)- ମଧ୍ୟସ୍ଥତା - ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ — ଏହାର ବୈଧତା - ଏହାକୁ କେତେବେଳେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ - ମଧ୍ୟସ୍ଥ — ତାଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ପାଇଁ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ - ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ — କେତେବେଳେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୁଏ - ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏକ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବା - ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରେରିତ ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ (ଯଦିଓ ଆବଶ୍ୟକ) ଅଟେ - ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ - ଚୁକ୍ତିର ଭୁଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟା - ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି - ସୁଧ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବା - ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଚୁକ୍ତିରେ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ - ସୁଧ ଅଧିନିୟମ, 1839ର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ହୋଇନାହିଁ- ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃତରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି - କୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେୟ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତ - ପକ୍ଷମାନେ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ - ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଉପରେ ମାମଲା ଆଧାରିତ ତାହା ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତିରେ ମିଳିନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅଧିନିୟମ, 1872ର ଧାରା 9 ଅନୁଯାୟୀ ସୂଚିତ ହୋଇଛି - ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ- ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡୁଥିବା ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି ।

ଅପିଲକାରୀ, ଜଣେ ଠିକାଦାର ଅଟନ୍ତି, ଯିଏ କି ଇଟା ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଭାରତ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସହିତ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ଚୁକ୍ତିନାମାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ, ଏହି ଚୁକ୍ତିନାମାରୁ ଉପୁଜିଥିବା କିମ୍ବା ଏହା ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ବିବାଦର ସମାଧାନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତାର ସହାୟତା ନେବା ଆବଶ୍ୟକ । ବିବାଦ ଉପୁଜିଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ପଠାଯାଇଥିଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଜଣକ ଠିକାଦାରଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ନିଜର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ। ତେବେ ସେତେବେଳକୁ ଭାରତ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, ଏହି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବିଭିନ୍ନ ଆଧାରରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିଥିଲେ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା ଯେ: (1) କେବଳ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତାର ଚୁକ୍ତି ପାଇଁ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ; ଏଥିପାଇଁ ଅଧିକ କିଛି ଆବଶ୍ୟକ । ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କେବଳ ସେତେବେଳେ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ପାଆନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସହମତ ହୁଅନ୍ତି, କିମ୍ବା ତାହା ନହେଲେ, ଯଦି ସେହି ବିବାଦଟି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ସେପରି କରିବାକୁ ବାଧ କରନ୍ତି;

(2) ଏକ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବୈଧତାକୁ ତଥ୍ୟଗତ ଆଧାରରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଆଇନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଧାରରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ, ଯଦି ସେହି ଆଇନଗତ ଅବୈଧତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ : ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 16 (1) (c) ।

(3) ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଉଛି ଯେତେବେଳେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏକ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରନ୍ତି । ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସେମାନେ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ତଥ୍ୟଗତ ଆଧାର ଉପରେ ତାଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବାଧ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଯେଉଁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରେରିତ ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ (ଯଦିଓ ଆବଶ୍ୟକ) ଅଟେ, ସେହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଯିବା ଉଚିତ । ଏହି ବିଷୟରେ ଆଇନଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାରତରେ ଏବଂ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ସମାନ ଅଟେ । 1923 ଏ. ସି. 395 ଏବଂ 1933 ଏ. ସି. 592ର ଅନୁସରଣ କରାଗଲା; 54 ସି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଏନ୍. 74ର 79, 50 ଆଇ. ଏ. 324ର 330 ଏବଂ 331, ଆଇ. ଏ. 427ର 430), 29 I.A. 51ର 60), 1942 A.C. 356ରେ 368ର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଗଲା ଏବଂ 1950 S.C.R. 792ର 798ରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଗଲା;

ପ୍ରଶ୍ନ -ଆଇନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବା ସମୟରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବେ କି, ଯଦି ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଏହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି, ଯେପରିକି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ, ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା କିମ୍ବା ସଂରଚନାର ନୀତି ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା, ଯାହାକୁ ଆଇନ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଏ ନାହିଁ 1923 ଏ. ସି. 395କୁ 409 ରେ, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି;

(4) ଚୁକ୍ତିର ଏକ ଭୁଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହେଉଛି ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି ଏବଂ ଏହାକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ, ଯଦି ସେହି ତ୍ରୁଟିଟି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦେଖାଯାଏ;

(5) ସେହିଭଳି, ଯେତେବେଳେ ଚୁକ୍ତି ସୁଧ ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ ଏବଂ ସୁଧ ଅଧିନିୟମର ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ ହେଉନଥାଏ, ତେବେ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବା ମଧ୍ୟ ଏକ ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି ଅଟେ ; (65 I. A. 66କୁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଛି) ।

ପ୍ରଶ୍ନ -ସୁଧ ଅଧିନିୟମ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ କି ନାହିଁ ;

(6) ଯେତେବେଳେ ଏକ ଚୁକ୍ତିର ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି ବିଷୟରେ ସିଧାସଳଖ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରାଯାଏ ଏବଂ ସେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସର୍ତ୍ତ ରଖିଥାଆନ୍ତି ଯେ ସେହି କ୍ଷତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି କ୍ଷତି ଦେୟ ହେବ ନାହିଁ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ବାଧ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସେଭଳି କ୍ଷତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେକୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବିକୁ ଖାରଜ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ;

(7) ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଉପରେ ମକଦ୍ଦମା ଆଧାରିତ, ତାହା କୌଣସି ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ମିଳିନଥାଏ ବରଂ ଚୁକ୍ତି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9 ଅଧୀନରେ ପରୋକ୍ଷ ବୋଲି ଧରାଯାଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରକାରର ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ; କାରଣ ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବିବାଦଟି ସେହି ପରୋକ୍ଷ ଚୁକ୍ତିନାମାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ତାହା ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଏ, ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତିନାମା ସହିତ ନୁହେଁ; (1942 ଏ. ସି. 356ରେ 371ପୃଷ୍ଠାକୁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଛି ।

ଦେୱାନୀ ଅପିଲୀୟ ଅଧିକାରିତା :ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 260/1953 ଏବଂ ସଂଯୁକ୍ତ ଅପିଲ (ସି. ଏ. ସଂଖ୍ୟା 12/1954) ।

ପାଟନା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବିବିଧ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 253/1950ରେ 1951 ମେ 11 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଡିକ୍ରି ଏବଂ 1949ର ଯଥାକ୍ରମେ ମକଦ୍ଦମା ସଂଖ୍ୟା 34 ଏବଂ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ମକଦ୍ଦମାସଂଖ୍ୟା 27ରେ ନିମ୍ନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ଧାନବାଦର ମେ' 11 ତାରିଖର ବିଚାରାଦେଶରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ମୂଳ ବିଚାରାଦେଶ ସଂଖ୍ୟା 252/1950ରୁ ଏହି ଆବେଦନ ।

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ (ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 260/1953ରେ) ବିହାର ରାଜ୍ୟର ମହାଧିବକ୍ତା ମହାବୀର ପ୍ରସାଦ (ତାଙ୍କ ସହିତ ଏସ୍. ପି. ବର୍ମା ଏବଂ ଏମ୍. ଏମ୍. ସିନହା) ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ (ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 12/1954ରେ) ବିହାର ରାଜ୍ୟର ମହାଧିବକ୍ତା ମହାବୀର ପ୍ରସାଦ (ଆର୍. ସି. ପ୍ରସାଦଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ଏମ୍. ଏମ୍. ସିନହା) ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ (ଉଭୟ ଅପିଲରେ) ଭାରତ ପାଇଁ ସଲିସିଟର୍-ଜେନେରାଲ୍ ସି. କେ. ଡାଫ୍ଟାରୀ(ତାଙ୍କ ସହିତ ପୋରସ୍ ଏ. ମେହେଟ୍ଟା ଏବଂ ପି. ଜି. ଗୋଖଲେ) ।

1955 ମାର୍ଚ୍ଚ 24 ।**ନ୍ୟାୟାଳୟ**ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍: ଏହି ଅପିଲ୍ ଏବଂ ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 12/1954), ଯାହା କି ଏହି ରାୟ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ପରିଚାଳିତ ହେବ, ସେଥିରେ ସମାନ ଆଇନଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଉପୁନ୍ନ ହେଉଅଛି, ଯଦିଓ ସେମାନଙ୍କର ତଥ୍ୟରେ କିଛି ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 260/1953) ର ବିଚାର କରିବୁ ।

ସେଠାରେ ହୋଇଥିବା ମକଦ୍ଦମାଟି ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ମାମଲା ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲା । ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ଅପିଲକାରୀ, ଯାହାଙ୍କୁ ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ଠିକାଦାର' ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରିବା ଉଚିତ ହେବ, ସେ ସି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. ର ଜଣେ ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଙ୍କ ଜରିଆରେ 1-11-1945 ତାରିଖରେ ଭାରତ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସହିତ ସି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. କୁ ଇଟା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ଅନେକ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଉପୁଜିଲା । ଚୁକ୍ତିନାମାର ଖଣ୍ଡ 14ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା ଯେ, ଚୁକ୍ତିନାମାରୁ ଉପୁନ୍ନ କିମ୍ବା ସେହି ସମ୍ପର୍କିତ ସମସ୍ତ ବିବାଦକୁ ତତ୍କାଳୀନ ସଂପୃକ୍ତ ମଣ୍ଡଳର ଅଧୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଯିବ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, 21-1-1949 ରିଖରେ ମାମଲାଟି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣା ହେଲା ଏବଂ 8-5-1949 ତାରିଖରେ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଏହାକୁ ଧାନବାଦ ସ୍ଥିତ ଅଧୀନସ୍ଥ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଙ୍କ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାର ନିବେଦନ କଲେ ଯେ, ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉ ଏବଂ ଏହାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଡିକ୍ରି ଜାରି କରାଯାଉ । ଭାରତ ଅଧିରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମ, 1940 ର ଧାରା 30 ଅନୁଯାୟୀ ଆପତ୍ତି ଦାଖଲ କଲେ ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବାତିଲ କରିବା ପାଇଁ ଅଥବା ବିକଳ୍ପ ସ୍ୱରୂପ ଏଥିରେ ସଂଶୋଧନ କିମ୍ବା ନିର୍ଭୁଲ କରିବା ପାଇଁ ନିବେଦନ କଲେ । ଠିକାଦାରଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଏହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 20

(2) ଅନୁଯାୟୀଏକ ମକଦ୍ଦମା ଭାବେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 18-3-1950ର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଡିକ୍ରି ପାରିତ ହୋଇଥିଲା ।

ସେହି ସମୟ ସୁଦ୍ଧା ସମ୍ବିଧାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇସାରିଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତିବାଦୀ ଭାବରେ ଭାରତ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ 'ଭାରତ ସଂଘ' ଭାବେ ବଦଳାଇ ଦେଇଥିଲା । ଭାରତ ସଂଘ ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ଅପିଲ୍ ଦାଖଲ କଲେ । ସେହି ଅପିଲ୍‌କୁ ଆଂଶିକ ଭାବେ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା । ଏହା ପରେ ଠିକାଦାର ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅପିଲ୍ କରିଥିଲେ ।

ଯେଉଁ ବିବାଦକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା, ସେଥିରେ 17ଟି ଦାବିର ଶୀର୍ଷକ ସାମିଲ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ତିନୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ —ଯଥା କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 5,8 ଏବଂ 17କୁ ଏଠାରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି ।

5ମ ଦାବି ଶୀର୍ଷକ ଅଧୀନରେ ଠିକାଦାର ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥିବା 88 ଲକ୍ଷ କଞ୍ଚା ଇଟାର ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ 75,900 ଟଙ୍କା ଦାବି କରିଥିଲେ । ଏହି ଇଟାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଚୁକ୍ତିନାମାର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ, କିନ୍ତୁ ଠିକାଦାର ନିଜର ଦାବିକୁ ଏହି ଢଙ୍ଗରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ।

ଚୁକ୍ତିନାମାଟି 2.5 କୋଟି ପକ୍କା ଇଟା ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଥିଲା, ଯାହାକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ବିତରଣ କରାଯିବାର ଥିଲା-

25-1-46 ସୁଦ୍ଧା 30 ଲକ୍ଷ

25-2-46 ସୁଦ୍ଧା 50 ଲକ୍ଷ

25-3-46 ସୁଦ୍ଧା 55 ଲକ୍ଷ

25-4-46 ସୁଦ୍ଧା 55 ଲକ୍ଷ

25-5-46 ସୁଦ୍ଧା 60 ଲକ୍ଷ

ଇଟା ଗୁଡ଼ିକର ବିତରଣ ଇଟାଭାଟି ସ୍ଥଳରେ ହେବାର ଥିଲା । ଏହି ଅନୁସୂଚୀକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ପୂର୍ବ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ଏବଂ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟସାରଣୀ ଅନୁସାରେ କାମ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ପ୍ରଥମେ, ତାଙ୍କୁ କଞ୍ଚା ବା ଅପୋଡ଼ା ଇଟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ଏବଂ ପୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜ ଇଟାଭାଟିରେ ରଖିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଏହି ପ୍ରଥମ

ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଇଟା ଗୁଡ଼ିକ ଭାଟିରେ ପୋଡ଼ା ହେଉଥିଲା, ସେହି ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟର କଞ୍ଚା ଇଟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଗଚ୍ଛିତ କରି ରଖିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ଯେପରିକି ପୋଡ଼ା ଇଟା ଗୁଡ଼ିକ ବାହାର କରାଯିବା ମାତ୍ରେ ତା' ସ୍ଥାନରେ ଏହି କଞ୍ଚା ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ରଖାଯାଇପାରିବ । ଯେତେବେଳେ ବି ଏହି ଇଟାଗୁଡ଼ିକ ବିତରଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଉଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ସେଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପୋଡ଼ା ହେବା ମାତ୍ରେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରିଦେବା । ଏହା ସି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି.ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା । ଚୁକ୍ତିନାମାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ସି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. ବିତରଣ ଏବଂ ସେଠାରୁ ନେଇଯିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିବା ସେହି ପୋଡ଼ା ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଅପସାରଣ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲା ।ଏହା ଇଟାଭାଟିଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ଭାଟିରେ ଜଳିନଥିବା ଇଟା ରଖିବାରେ ବାଧା ଦେଇଥିଲ,; ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିବା ତାଙ୍କର କଞ୍ଚା ଇଟାର ଗଦା କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଲା । ଯଦି ସବୁକିଛି ସଠିକ ସମୟରେ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ବର୍ଷା ଋତୁ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ସେହି 2.5 କୋଟି ଇଟା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ସାରିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସେଠାରୁ ନେଇଯିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିବା ପୋଡ଼ା ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ସି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. ନ ଉଠାଇବା କାରଣରୁ, ସମୟସାରଣୀରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା, ଯାହାଫଳରେ ୫୫ ଲକ୍ଷ କଞ୍ଚା ଇଟା ବର୍ଷା ପାଣିରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଯେହେତୁ ଏହି କ୍ଷତି ସି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. ର ଖିଲାପ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ଠିକାଦାର ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ସେହି ସବୁ ଇଟାର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ ।

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଥିଲା । ପ୍ରଥମତଃ, ଏହା ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲା ଯେ କଞ୍ଚା ଇଟା ଗୁଡ଼ିକ ଚୁକ୍ତିନାମାର କୌଣସି ଅଂଶ ନଥିଲା ଏବଂ ସଠିକ ସମୟରେ ପୋଡ଼ା ଇଟାର ବିତରଣ ନକରିବା ଯଦିଓ ସରକାରଙ୍କର ତ୍ରୁଟି ଥିଲା, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସେହି ଚୁକ୍ତି ଭଙ୍ଗ ପାଇଁ ଦାୟୀ କରାଯାଇପାରିବ; ଏବଂ ସେମାନେ କହିଥିଲେ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାର ଅଂଶ ନଥିବା କଞ୍ଚା ଇଟା ନଷ୍ଟ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଘଟିଥିବା କ୍ଷତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରୋକ୍ଷ ଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଏହି କ୍ଷତି ପାଇଁ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବି କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଚୁକ୍ତିନାମା ହେବା ସମୟରେ ପକ୍ଷମାନେ ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ପୂର୍ବରୁ ଅବଗତ ଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସର୍ତ୍ତ ରଖିଥିଲେ ଯେ ଡୋମିନିଅନ୍ ସରକାର ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ରହିବେ ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଚୁକ୍ତିନାମାର ଅତିରିକ୍ତ ଖଣ୍ଡ 6 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ, ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି:

ବିଭାଗ ବୃଥାରେ ବସି ରହିଥିବା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ବାବଦରେ କିମ୍ବା ଯେକୌଣସି କାରଣରୁ ହେଉନା କାହିଁକି, ଜଳିନଥିବା ଇଟାର କ୍ଷତି ପାଇଁ କୌଣସି ବି ଦାବି ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଲେ ଯେ, ଏହି ଖଣ୍ଡଟି 'ବିଭାଗକୁ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ନିଜ ଅଂଶର ଦାୟିତ୍ୱ ପୂରଣ କରିବାରୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଏହି ଦାବି ଶୀର୍ଷକ ଅଧୀନରେ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ 64,075 ଟଙ୍କା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ।

ଆମ୍ଭେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଆଇନଗତ ଭାବେ ତ୍ରୁଟି କରିଛନ୍ତି । ସରକାରୀ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକର ସମସ୍ୟା ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ୍ ନୁହେଁ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସମସ୍ୟା ଥାଏ, ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଅଚଳ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ ଏବଂ ଏହିଭଳି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଥାଏ; ଏହା ସହିତ ମେ ମାସରେ କାଳବୈଶାଖୀ ଝଡ଼-ତୋଫାନ ଏବଂ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷାର ବିପଦ ମଧ୍ୟ ଥିଲା: ଏଠାରେ ସ୍ମରଣ ଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଇଟା ଯୋଗାଇବାର ଶେଷ ତାରିଖ 25-5-46 ଥିଲା । ଯଦି ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସରକାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସର୍ତ୍ତ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ଠିକାଦାର ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସମ୍ମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, ଏଭଳି ଏକ ପରୋକ୍ଷ ପରିଣାମ ଯୋଗୁଁ ଘଟିଥିବା କୌଣସି ବି କ୍ଷତି ପାଇଁ ସରକାର ଦାୟୀ ରହିବେ ନାହିଁ, ତେବେ ତାହା ଚୁକ୍ତିନାମାର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତ ଅଟେ ଏବଂ ଠିକାଦାର ସେହି ସର୍ତ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ ବାଧ୍ୟ ରହିବେ । ଯଦି ସେ ନିଜେ ଏଭଳି ନିରପେକ୍ଷ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ଚୁକ୍ତି କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ, ତେବେ ତାହା ତାଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ବ୍ୟାପାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଥରେ ଚୁକ୍ତି କରିସାରିବା ପରେ, ସେ କେବଳ ନିଜ ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିବା ଦର୍ଶାଇ ନିଜ ସମ୍ମତିରୁ ଓହରି ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ସରକାର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲେ, ବରଂ ସରକାରଙ୍କୁ କେବଳ ସେହି ପକ୍କାଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇବାର ଚୁକ୍ତି ଭଙ୍ଗ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ଦାୟୀ କରାଯାଇପାରିବ, ଯାହାକୁ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଭଳି ଚୁକ୍ତି ଭଙ୍ଗର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ମିଳିବା ଉଚିତ ?

ଚୁକ୍ତି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 73 ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷତିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ଠିକାଦାରଙ୍କର ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା, ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କର ନିଜେ ସେହି ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ସେଠାରୁ ଉଠାଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଗଦା କରିବାର ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ଘଟିଥିବା କ୍ଷତି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିବାର ଅଧିକାର ପାଇଥାଆନ୍ତେ; ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ଦାବି ଶୀର୍ଷକ (ଏଠାରେ ବିବାଦୀୟ ନୁହେଁ) ସେହି ବିଷୟ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅଟେ । ବିଭାଗ ନିଜ ସମୟସାରଣୀ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ

କରିବାରେ ବିଫଳ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଇଟାଭାଟି ପରିସରରେ ଗଦା ହୋଇ ରହିଥିବା 1 କୋଟି 7 ଲକ୍ଷ ଇଟାକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଓ ଗଦା କରିବାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦକୁ ଦାବି ସଂଖ୍ୟା 4 ଅଧୀନରେ ତାଙ୍କୁ 11,744-11-0 ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି, ଏବଂ ଏହା ସହିତ, ଏହି ଅତିରିକ୍ତ ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଗଦା କରିବା ପାଇଁ ଜମିକୁ ସମତଳ ଏବଂ ସଫା କରିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦକୁ ଦାବି ସଂଖ୍ୟା 13 ଅଧୀନରେ ତାଙ୍କୁ 15,500 ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଇଛି ।

ବିକଳ୍ପ ସ୍ୱରୂପ, ସେ ସେହି ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରିପାରିଥାନ୍ତେ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟର ପାର୍ଥକ୍ୟ ବାବଦକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିପାରିଥାନ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣତଃ ସେ କଞ୍ଚା ଇଟାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷତି ପାଇଁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିପାରିନଥାନ୍ତେ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଏହା ଦର୍ଶାଇ ନଥାନ୍ତେ ଯେ—ସାଧାରଣତଃ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରୋକ୍ଷ ଥିବା ଏଭଳି କ୍ଷତି ବିଷୟରେ ଚୁକ୍ତିନାମା ହେବା ସମୟରେ ପକ୍ଷମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଅବଗତ ଥିଲେ: ଚୁକ୍ତି ଆଇନର ଧାରା 73 । ଏଠାରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଏହି ବିଷୟଟି ସେମାନଙ୍କର ସ୍ପଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା ବା ଅବଗତି ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ନିଜ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଖଣ୍ଡ 6କୁ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତ ଭାବେ ସାମିଲ କରି ଏଭଳି ଏକ ଆକସ୍ମିକ ସ୍ଥିତିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ । ତେଣୁ, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଆଇନଗତ ଭାବେ ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ । ଚୁକ୍ତିନାମାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ତାଙ୍କର ତ୍ରୁଟି ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ଯେ, ଆଇନଗତ ଭାବେ ତ୍ରୁଟି ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ତାଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କି ।

ଭାରତରେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମ, 1940ର ଧାରା 16 (1) (c) ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ କୌଣସି ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପଠାଇବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

"ଯେଉଁଠାରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବୈଧତା ଉପରେ ଆପତ୍ତି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହା ସେହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ, ଯେଉଁଠାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ଏକ ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଜଣାପଡୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏଭଳି ତ୍ରୁଟି ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ, ତାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସମୟରେ, ଯେଉଁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ କୌଣସି ଏକ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରେରିତ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଯେଉଁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରେରିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ଏକ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ହୋଇଥାଏ (ଯଦିଓ ଆବଶ୍ୟକ), ସେହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି କୌଣସି ଏକ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରେରିତ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ଯେ ପକ୍ଷମାନେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବଦଳରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ଠାରୁ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବେ ନାହିଁ; ଯଦିଓ ସେଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ମତ ସପକ୍ଷରେ ଆଇନଗତ ସ୍ୱୀକୃତି ରହିଛି ଯେ, ଯଦି ଏହା ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିଜ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳେ ବେଆଇନ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ସେ ଅସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଆଧାରରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି କିମ୍ବା ବ୍ୟାଖ୍ୟାର ଏଭଳି ନୀତି ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି ଯାହାକୁ ଆଇନ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଏ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେହିଭଳି ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବେ। 'କେଲାଣ୍ଟନ୍ ସରକାର ବନାମ ଡଫ୍ ଉନ୍ନତି କରଣ କମ୍ପାନୀ(1)' ମାମଲାର 409 ପୃଷ୍ଠାରେ ଭିସକାଉଣ୍ଟ କେଭ୍ ଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ ଦେଖନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୁହେଁ ଯାହା ଏହି ମାମଲାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଆମ ମତରେ, ଏହି ବିଷୟରେ ଆଇନ ଭାରତରେ ଯାହା ଇଂଲଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଏବଂ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଚାଳିତ କରୁଥିବା ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ହାଉସ୍ ଅଫ୍ ଲର୍ଡସ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 'ଏଫ୍. ଆର୍. ଆବସାଲମ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ଗ୍ରେଟ୍ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ (ଲଣ୍ଡନ) ଗାର୍ଡେନ୍ ଭିଲେଜ୍ ସୋସାଇଟି' (2)ଏବଂ 'କେଲାଣ୍ଟନ୍ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ବନାମ ଡଫ୍ ଉନ୍ନତିକରଣ କମ୍ପାନୀ' (1)ମାମଲାରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସ୍ପଷ୍ଟତାର ସହ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି। 'ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ ବନାମ ଶିବକିଷନଦାସ' (3) ମାମଲାରେ ପ୍ରିଭି କାଉନସିଲ ଆବସାଲମଙ୍କ ମାମଲା(2)ରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଥିବା ଆଇନକୁ ଭାରତ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ: 'ଚାମ୍ପସି ଭାରା ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ବନାମ ଜୀବରାଜ ବାଲୁ ସୂତାକଟା ଏବଂ ବୟନ କମ୍ପାନୀ ' (4) ଏବଂ 'ସାଲେହ ମହମ୍ମଦ ଉମର ଦୋସାଲ ବନାମ ନାଥୁମଲ କେଶମଲଙ୍କ (5) ମାମଲାକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତୁ ।"'ଗୁଲାମ ଜିଲାନୀ ବନାମ ମହମ୍ମଦ ହାସନ(6)'ଙ୍କ ମାମଲାରେ ଲର୍ଡ ମ୍ୟାକନାଗଟେନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ବ୍ୟବହୃତ ବ୍ୟାପକ ଭାଷାଟି, ଦେୱାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ସଂଶୋଧନ କ୍ଷମତା ସମ୍ପର୍କିତ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ କେବଳ ସେହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରଖାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯେଉଁଠାରେ ସେହି

(1) [1923] A.C.395.
(2) [1933] A.C. 395.
(3) 54 C.W.N. 74, 79.
(4) 50 I.A. 427, 430.
(5) 54 I.A.427, 430.
(6) 29 I.A. 51, 60

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ସମୟରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ, ଅର୍ଥାତ୍ ମିଆଦକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରେରିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଜଣେ ଆପୋଷ ସମାଧାନକାରୀ ନୁହନ୍ତି ଏବଂ ସେ ନିଜ ନଜରରେ ଯାହା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଓ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମନେକରନ୍ତି ତାହା କରିବା ପାଇଁ ଆଇନକୁ ଅବହେଳା କରିପାରିବେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହାର ଭୁଲ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ଏଭଳି ଏକ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ, ଯିଏ ସେମାନଙ୍କ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଆଇନର ଅନୁସରଣ ଓ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ; ଏବଂ ଯଦି ସେ ଏହା ନକରନ୍ତି, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇପାରିବ, ଯଦି ସେହି ତ୍ରୁଟିଟି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦେଖାଯାଏ । ଏହାର ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଉଛି ଯେତେବେଳେ ପକ୍ଷମାନେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ପୃଥକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭାବରେ କୌଣସି ଏକ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଚୟନ କରନ୍ତି ।

ଏ. ଏମ୍. ମେର ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ବନାମ ଗୋରଧନଦାସ ସାଗରମୁଲ୍ଲ (1) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଫଜଲ୍ ଅଲ୍ଲୀ, 'ହେମ୍ୟାନ୍ ବନାମ ଡାରୱିନସ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (2)' ମାମଲାରେ ଭାଇକାଉଣ୍ଟ ସାଇମନଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ଉଦ୍ଧୃତ କରିଥିଲେ। ସେହି ମାମଲାରେ ବିଜ୍ଞ ଲର୍ଡ ଚାନ୍ସେଲର୍ (ଭିସକାଉଣ୍ଟ ସାଇମନ) ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଏକ ମାମଲାରେ ଲର୍ଡ ଡୁନେଡିନଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରିଥିଲେ । ଏହି ଆଧାରରେ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଯଦି ନିଜର ପକ୍ଷ ପ୍ରମାଣିତ କରିବା ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଚୁକ୍ତିର ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ପଡୁଛି, ତେବେ ସେହି ବିବାଦ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆସିବ । ଏହା ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ବିବାଦଟି କେବଳ ସେହି ଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆସିବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ପକ୍ଷମାନେ ବିବାଦଟି ପ୍ରକୃତରେ କଣ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୂଚିତ କରିବେ ଏବଂ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ବିବାଦକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ପଠାଇବାକୁ ସହମତ ହେବେ; କିମ୍ବା ଯଦି ସେମାନେ ଏହା ନକରନ୍ତି, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଏପରି କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ : (ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ହେମ୍ୟାନ୍ ମାମଲାର (2) ପୃଷ୍ଠା 369 ଏବଂ 370ରେ ଲର୍ଡ ମ୍ୟାକମିଲନଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) । ତେଣୁ, ଯଦି ସହମତି କିମ୍ବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇ ନଥାଏ, ତେବେ ସେହି ବିଷୟ ଉପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନୁହେଁ; ଭଲେହି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଭାବେ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର

(1) 1950 S.C.R. 792 at 798.
(2) 1942 A.C. 356 at 368.

ସମାଧାନ କରିବା ତାଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏବଂ ବାସ୍ତବରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ହୋଇଥାଏ । ଲର୍ଡ ରସେଲ୍ ଅଫ୍ କିଲୋୱେନ୍ ଏବଂ ଲର୍ଡ ରାଇଟ୍ ଉଭୟ ପୂର୍ବ ମାମଲା 'ଏଫ୍. ଆର୍. ଆବସାଲନ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ଗ୍ରେଟ୍ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ (ଲଣ୍ଡନ) ଗାର୍ଡେନ୍ ଭିଲେଜ୍ ସୋସାଇଟି ([1])' ଏବଂ 'ହେମ୍ୟାନ୍' ମାମଲାରେ ([2]) ସାମିଲ ଥିଲେ ଏବଂ ଯଦି କୌଣସି ବିବାଦର ସମ୍ଭାବନା ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଯେକୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ଦର୍ଶାଇଥାନ୍ତେ; କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ସେପରି କିଛି ନାହିଁ ଏବଂ ଆମେ ଜଷ୍ଟିସ୍ ଫଜଲ୍ ଅଲ୍ଲୀଙ୍କ ରାୟକୁ ଏହାର ବିପରୀତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ବିବେଚନା କରୁନାହୁଁ ।

ଆମକୁ ଏହା ପରେ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କୁ ଚୁକ୍ତିର ଖଣ୍ଡ 6 କିମ୍ବା ଚୁକ୍ତିର କୌଣସି ଅଂଶର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ କୁହାଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ, ଅଥବା କୌଣସି ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ । ଆମେ "ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ" ଶବ୍ଦ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଛୁ, କାରଣ ଯେଉଁ ପକ୍ଷମାନେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ଆବେଦନ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଅଧିକାର ଅଛି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ବିବାଦର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବେ । ତେଣୁ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏକ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚାହୁଁଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହେଉ ।

ଚୁକ୍ତିନାମାର ସେହି ଖଣ୍ଡ ଯାହା ଚୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ହେଉଛି ଖଣ୍ଡ 14 ଏବଂ ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ମତେ ଅଟେ:

ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଅନ୍ୟଥା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟ ବ୍ୟତୀତ, ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ବିବାଦ, ଏବଂ ସାମଗ୍ରୀର ଗୁଣବତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କିମ୍ବା ଚୁକ୍ତିନାମା, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ, ଆଦେଶ କିମ୍ବା ଏହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀରୁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା କିମ୍ବା ସେଗୁଡ଼ିକ ସହ ସମ୍ପର୍କିତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ, ଦାବି, ଅଧିକାର, ବିଷୟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କିଛି, କିମ୍ବା ଯୋଗାଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ —ତାହା ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ ଉପୁଜିଥାଉ କିମ୍ବା ତାହାର ସମାପ୍ତି କିମ୍ବା ପରିତ୍ୟାଗ ପରେ ଉପୁଜିଥାଉ—ସେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ସେହି ସମୟରେ ବଳବତ୍ତର ଥିବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା

([1]) 1933 A.C. 592.

ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ମଣ୍ଡଳର ଅଧୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ପଠାଯିବ । ସେ ନିଜେ ଉପଯୁକ୍ତ ମଣୁଥିବା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ପରେ ନିଜର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିବେ, ଯାହା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ସାମିଲ ଥିବା ସମସ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କ ପାଇଁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ, ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଏବଂ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହେବ ।

ଏହି ବିବାଦ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସି. ପି. ଡବ୍ଲୁ. ଡି.ର ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲେଖାଯାଇଥିବା ଅନେକ ଚିଠିରେ କରାଯାଇଥିବା ଏକାଧିକ ଦାବିରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଶେଷରେ ଏକ ଆବେଦନ ପତ୍ର, ପ୍ରଦର୍ଶ B(1) ର ରୂପ ନେଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ଠିକାଦାର ନିଜର ଦାବିଗୁଡ଼ିକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ଦସ୍ତାବିଜରେ କୌଣସି ତାରିଖ ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା । ଏହା ପାଇବା ପରେ, ସି. ପି. ଡବ୍ଲୁ. ଡି. ପକ୍ଷରୁ କେହି ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରକୁ ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲେ । ସେହି ଚିଠିଟି ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହା ପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ଚିଠି ଲେଖି ଏକ ଦାବିପତ୍ର ଦାଖଲ କରିବାକୁ କହିଥିଲେ । ସେହି ଚିଠି ମଧ୍ୟ ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସେହି ଚିଠିର ଉତ୍ତରରେ ଠିକାଦାର ଦାଖଲ କରିଥିବା ଦାବିପତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶ C(1) ରେ ଏହାର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ନିମନ୍ତେ ଦିଆଯାଇଛି । ଯେହେତୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଥିବା ମୂଳ ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡ଼ିକ ଏଠାରେ ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଆମକୁ ଏହି ଦାବିପତ୍ର ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ବିବରଣୀରୁ ସେହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ କ'ଣ ଥିଲା ତାହା ଅନୁମାନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ଠିକାଦାରଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ :

ଦାବି ବିବୃତିରେ -

" ପ୍ରସଙ୍ଗ 5-କଞ୍ଚା ଇଟା ନଷ୍ଟ ହେବା ।................75, 900 ଟଙ୍କା ।

ଏହି ଇଟାଗୁଡ଼ିକ ନଷ୍ଟ ହେବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି ବିଭାଗ ମାସିକ ସ୍ଥିରୀକୃତ ସଂଖ୍ୟକ ଇଟା ଉଠାଇବାରେ ବିଫଳ ହେବା । .... ଚୁକ୍ତିନାମାର ଖଣ୍ଡ 6 ଯୋଗୁଁ ଏହି ବାବଦରେ ଆମକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି ବୋଲି ବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ଯୁକ୍ତି ସଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

ଖଣ୍ଡ 6 କେବଳ ସେହିଭଳି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚିତ କରେ ଯାହା ଉପରେ ବିଭାଗର କୌଣସି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ବିଭାଗ ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ନେଇଥାନ୍ତା (ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସେମାନଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଥିଲା), ତେବେ ଏଭଳି କ୍ଷତି ହୋଇନଥାଆନ୍ତା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ

କରାଯିବା ଉଚିତ ଯେ ଧାରା 6 କେବଳ 'କ୍ଷତି'କୁ ସୂଚିତ କରେ, 'ବିନାଶ'କୁ ନୁହେଁ......... କ୍ଷତିର ଅର୍ଥ କେବଳ ଆଂଶିକ ନଷ୍ଟ......... ଏହାର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।"

1955 ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି -

ଠିକାଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଦାବିପତ୍ରରେ ସତରଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସାମିଲ ଥିଲା, ଯାହା ବାବଦରେ ଠିକାଦାର ସୁଧ ସହିତ ସର୍ବମୋଟ 4,76,138-12-0 ଟଙ୍କା ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ଦାବି କରିଥିଲେ ।.................ଅର୍ଥାତ୍, ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ଆନୁମାନିକ ମୋଟ ରାଶି :5,03,803-12-0 ଟଙ୍କା ନିମ୍ନରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ତା 'ପରେ ସତରଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ଯାହାର ପ୍ରସଙ୍ଗ 5 ହେଉଛି -

" ବର୍ଷା ଦ୍ୱାରା ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କଞ୍ଚା ଇଟା ପାଇଁ ଦେୟ :75. 900 ଟଙ୍କା ।"

ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ନିମ୍ନମତେ ଏହା ସହିତ ଜଡିତ । 66

ଦାବି ସଂଖ୍ୟା 5

ବର୍ଷା ଦ୍ୱାରା ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା 88 ଲକ୍ଷ କଞ୍ଚା ଇଟା ପାଇଁ ଦେୟ ।

ଠିକାଦାର ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଇତ୍ୟାଦି..........

କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ।.................ଅଧିକନ୍ତୁ, ସି. ପି. ଡବ୍ଲୁ. ଡି. ଚୁକ୍ତିନାମାର ଖଣ୍ଡ 6 ଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ ଥିଲେ ।................

ଠିକାଦାର ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲା ଭଳି ଯେତେବେଳେ ବିଭାଗର ନିଜର ତ୍ରୁଟି ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଚୁକ୍ତିନାମାର ଖଣ୍ଡ 6ରେ ସାହାଯ୍ୟ ନିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡ 6 କେବଳ ସେହିଭଳି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା, ଯାହା ବିଭାଗର ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲା ।

ମୁଁ ଏହି ମତ ଦେଉଛି ଯେ, ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଅପସାରଣ କରିବା କିମ୍ବା 60 ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ଜମାରୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା, ସି. ପି. ଡବ୍ଲୁ. ଡି. ପକ୍ଷରୁ ଏକ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଥିଲା ....ମୁଁ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଉଛି ଯେ, ସି. ପି. ଡବ୍ଲୁ. ଡି. ଚୁକ୍ତିନାମାର ଖଣ୍ଡ 6 ପଛରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ମୋ ମତରେ, ଏହି ଧାରା ବିଭାଗକୁ

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ଚୁକ୍ତିନାମାର ନିଜ ଅଂଶର ଦାୟିତ୍ୱ ପୂରଣ କରିବାରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱକୁ ଅବମାନନା ନକରି, ଏହି ସପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ ନକରିବା ଅସମ୍ଭବ ଅଟେ ।

ଆମ ମତରେ, ଏହା ଏଭଳି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନର ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣର ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୁହେଁ ଯାହା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମତଃ, ଆମକୁ ଯାହା ଦେଖାଯାଇଛି ତାହା ବାସ୍ତବରେ କୌଣସି ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଆବେଦନ ନୁହେଁ । ଦାବି ସଂଖ୍ୟା 5 ଅନ୍ତର୍ଗତ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣ ଭାବେ କରାଯାଇଥିବା ଦାବିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା କେବଳ ଏକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିଷୟ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଏହା କେବଳ ଠିକାଦାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନ ଥିଲା । ଏକ ବିଧିଗତ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ପାଇଁ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ସହମତି ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ପୂର୍ବରୁ ସହମତି ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ପଠାଇବାକୁ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥାନ୍ତି, ତେବେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 20 ଅନୁଯାୟୀ ନ୍ୟାୟାଳୟର ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ସେହି ଅମାନ୍ୟ କରୁଥିବା ପକ୍ଷକୁ ଉପ-ଧାରା 4 ଅନୁଯାୟୀ ସେହି ବିଷୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ । ମଧ୍ୟସ୍ଥତାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଉପରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସହମତି କିମ୍ବା ଧାରା 20(4) ଅନ୍ତର୍ଗତ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଆଦେଶ ଏହି ଦୁଇଟିଯାକର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଯେତେବେଳେ ଏକ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ବିବାଦର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଯଦିଓ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ପଠାଇବାକୁ ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ମାନିବାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସହମତ ହୋଇନଥାନ୍ତି, ତେବେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ମୁଖ ଭାଗରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଉଥିବା ତ୍ରୁଟିକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ବାତିଲ ହୁଏନାହିଁ । ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଏକ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ କେବଳ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସହିତ ସମାନତା ରଖୁଥିବା ମାମଲା '*ଏଫ୍. ଆର୍. ଆବସାଲନ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ଗ୍ରେଟ୍ ୱେଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ (ଲଣ୍ଡନ) ଗାର୍ଡେନ୍ ଭିଲେଜ୍ ସୋସାଇଟି*(1)' ରେ ଲର୍ଡ ରାଇଟ୍‌ଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଏଠାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଓ ସଠିକ୍ ଅଟେ -

ଏଠାରେ ଆଇନର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନ ଏବଂ ଆଇନର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନ ଦାଖଲ କରାଯାଇନାହିଁ; ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ, ଏବଂ ବାସ୍ତବରେ, ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କୁ କରାଯାଇଥିବା

(1) [1933] A.C. 592, 616

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍
ବନାମ
ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ଚୁକ୍ତିନାମା ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ପଡିବ, କିନ୍ତୁ ଉପସ୍ଥାପନା ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ "ଉଭୟ ଆଇନ ଏବଂ ତଥ୍ୟର ମିଳିତ ପ୍ରଶ୍ନ; ନିର୍ବିବାଦିତ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ଚୁକ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସ୍ୱଷ୍ଟ ଯୁକ୍ତି ନାହିଁ, ଯେପରି କେଲାଣ୍ଟାନ୍ ମାମଲା ([1]) ରେ କିମ୍ବା ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଏକ ପୃଥକ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମାମଲା ଭାବରେ ପୃଥକ ଭାବରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ କିମ୍ବା ମିଳିଥାଏ, ଯେପରି ଇନ୍ ରେ କିଙ୍ଗ ଏବଂ ଡୁୱିନ୍ ([2]) ରେ....... ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କୁ ସରଳ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କୁହାଯାଇନଥିଲା, କିଛି ସହମତ କିମ୍ବା ଅନୁମିତ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ, ସର୍ତ୍ତର ଖଣ୍ଡ 26 କିମ୍ବା ଖଣ୍ଡ 30 ର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କିମ୍ବା ଉଭୟ ମିଳିତ ଭାବରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ; ତଥ୍ୟ ଏବଂ ଆଇନର ଯେକୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଭା ହୋଇପାରେ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ ।

ହାଉସ ଅଫ ଲର୍ଡସ ମାମଲାରେ ଚୁକ୍ତିର ଖଣ୍ଡ 32 ଆମ ମାମଲାରେ ଖଣ୍ଡ 14 ସହିତ ସମାନ ଥିଲା ।ଏହା ଚାଲିଥିଲା ...

ସର୍ବଦା ଉଲ୍ଲେଖଥାଉକି ଯେ, ଯଦି ଚୁକ୍ତିନାମାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିମ୍ବା ତଦଧୀନରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଯେକୌଣସି ପ୍ରସଙ୍ଗ ବା ଜିନିଷକୁ ନେଇ କୌଣସି ବିବାଦ କିମ୍ବା ମତଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ... ତେବେ ସେହି ବିବାଦ ଏତଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଏବଂ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଉଛି ।" ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସେହି ଚୁକ୍ତିନାମାର ଖଣ୍ଡ 26-30ର ଆଇନଗତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବା ସକାଶେ ଏହି ସର୍ତ୍ତ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ।**ହାଉସ୍** ଅଫ୍ ଲର୍ଡସ୍ ଏହି ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଚୁକ୍ତିନାମାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ବଞ୍ଚିତ ହୋଇନାହିଁ । ଲର୍ଡ ରସେଲ୍ ଅଫ୍ କିଲୋୱେନ୍ ପୃଷ୍ଠା 610ରେ ଏହାକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି -

"ବ୍ୟାଖ୍ୟା କିମ୍ବା ଆଇନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ତେବେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଅଭିବଚନ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ନିଜର ଦାବିପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଠିକାଦାର ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିଜ କ୍ଷମତା ବଳରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଶେଷ ପ୍ରମାଣପତ୍ରକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ଉଚିତ ଇତ୍ୟାଦି । ଠିକ୍ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ହିଁ ସର୍ତ୍ତ 30ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା

([1]) [1923] A.C. 395.
([2]) [1913] 2 K.B. 32, 36

ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରଶ୍ନ ଏକ ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଭାବେ ଉଠିଥିଲା, ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଏହି ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ କରିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଯଦି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଉପରି ଭାଗରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ସେ ଏହାର ଭୁଲ୍ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି, ତେବେ ମୋ ମତରେ, ତାଙ୍କର ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୀକ୍ଷା ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଅଟେ ।"ଏଠାରେ ମଧ ଠିକ୍ ସେହି ସମାନ ପରିସ୍ଥିତି ରହିଛି । କେବଳ ଏହି କାରଣରୁ ଯେ, କ୍ଷତିପୂରଣର ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କିତ ସାଧାରଣ ବିବାଦର ସପକ୍ଷ କିମ୍ବା ବିପକ୍ଷରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଭିବଚନ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିରେ ଏହି ବିଷୟଟି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଭାବେ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କୁ ଏକ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରଶ୍ନଟି ହେଉଛି, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ମୁଖଭାଗରେ ତ୍ରୁଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଜଣାପଡୁଛି କି । ଆମ ମତରେ, ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ଆମେ ଉଦ୍ଧୃତ କରିଥିବା ଅଂଶଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି ।

ଆମେ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେଉଛୁ ଯେ, ଖଣ୍ଡ 6 ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଏହି ଦାବି ବାବଦରେ ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ କରେ ଏବଂ ସେହି ବାବଦରେ କୌଣସି ଅର୍ଥ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ତ୍ରୁଟି ଥିଲେ ।

ବିବାଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ମୁଖ୍ୟ ହେଉଛି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ଦାବି ବିବୃତିରେ :

"ରାସନ (ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ) ଏବଂ ବସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଣ ନକରିବା କାରଣରୁ କୁଲିମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ମଜୁରିର ଖର୍ଚ୍ଚ — 51,495 ଟଙ୍କା ।"

ଏଠାରେ ପୁଣିଥରେ ଆଇନର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଆମକୁ କେବଳ ଦେଖିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ସାମ୍ନାରେ ଆଇନର କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି କି । ଠିକାଦାର ତାଙ୍କ ମାମଲାକୁ ଦାବିର ସ୍ଥିତିରେ ନିମ୍ନମତେ ରଖିଥିଲେ :

"ଯେତେବେଳେ ଆମକୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଆବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ରାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ଚୁକ୍ତିନାମାର ସର୍ତ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ, ଆମେ ସ୍ଥାନୀୟ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ନଦେବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ଥିଲୁ ଏବଂ ଆମକୁ ସୁଦୂର ସ୍ଥାନରୁ କୁଲିମାନଙ୍କୁ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଆମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରାୟ 1800 କୁଲି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଖୋଲା ବଜାରରୁ

ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା । ଏହି ଅସୁବିଧା ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଆମକୁ ରାସନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପରେ ହିଁ ଆମେ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲୁ । ଏହି ଚିଠିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧାନ କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ବିଭାଗ ଆମକୁ ରାସନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲା................ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାସନ ଯୋଗାଇବା ନେଇ ଏକ ପାରସ୍ପରିକ ବୁଝାମଣା ଥିଲା ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଏହି ପରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ସାକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଟେ । ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରେ, ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ପରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଟେ । ସେହି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ଯେକୌଣସି ଉଲଙ୍ଘନ ସେହି କ୍ଷତି ପାଇଁ ଭରଣା କରିବାକୁ ବିଭାଗକୁ ଆଇନଗତ ଭାବେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିଥାଏ । ଆଇନଗତ ଦାୟିତ୍ୱ ବ୍ୟତୀତ, ରାସନ ଯୋଗାଣ କରିବା ମଧ୍ୟ ବିଭାଗର ଏକ ନୈତିକ ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ।"

ତେଣୁ, ଏହି ଦାବିଟି ଚୁକ୍ତିନାମାର କୌଣସି ଧାରା ଉପରେ ଆଧାରିତ ନଥିଲା, କିମ୍ବା ଏହା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ନଥିଲା । ଯେଉଁ ବିଷୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ହେଉଛି ଏକ ବନ୍ଧକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଥିଲା, ଯାହାର ପ୍ରମାଣ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ନୁହେଁ, ବରଂ "ବିଭାଗ" ଦ୍ୱାରା ଲେଖାଯାଇଥିବା ଦୁଇଟି ଚିଠି ଏବଂ "ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ"ଙ୍କ ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିରୁ ମିଳିଥିଲା; ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିକୁ ଏକ ଆଇନଗତ ଦାୟିତ୍ୱ ସହିତ ଏକ "ପାରସ୍ପରିକ ବୁଝାମଣା" ଏବଂ "ନୈତିକ ଦାୟିତ୍ୱ"ରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଛି ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଏହାକୁ ନିମ୍ନମତେ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ।ସେ ଏହା କହି ଆରମ୍ଭ କଲେ -

ଠିକାଦାର ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ସେ 25-9-45 ତାରିଖରେ ନିଜର ନିବେଦନ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଏହି ଅକପଟ ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଏହା କରିଥିଲେ ଯେ ବିଭାଗ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଇତ୍ୟାଦି କରିବ ।

ତା 'ପରେ ସେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତାରିଖଗୁଡିକ ସ୍ଥିର କରନ୍ତି । 1-11-45 ତାରିଖରେ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କର ନିବେଦନ ପତ୍ର ଗୃହୀତ ହୋଇଛି । 9-11-45 ତାରିଖରେ ଠିକାଦାର ତାଙ୍କର 'ରାସନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତତ୍କାଳ ଆବଶ୍ୟକତା' ବିଷୟରେ ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ 'ସତର୍କ' କରାଇଥିଲେ । ଶେଷରେ 22-11-45 ରିଖରେ ଚୁକ୍ତିନାମାଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରାଯାଇଥିଲା ।

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଛି ଯେ, ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ରାସନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଖଣ୍ଡ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ନିବେଦନ ପତ୍ରଟିକୁ ଗୃହୀତ କରାଯାଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟି ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲେଖାଯାଇଥିବା ଏକ ଚିଠିରେ ଉଠାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାର କୌଣସି ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ ।

ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଯେ, ସରକାର କେବଳ ସେହିଭଳି ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ ରହିବେ ଯାହା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଦ୍ଧତିରେ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଯାହା ଉପଯୁକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥାଏ । ଚୁକ୍ତିନାମା, ପ୍ରଦର୍ଶ (Ex.) A (1) କୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ, ଏହାକୁ ଡୋମିନିୟନ୍ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାର ପକ୍ଷରୁ ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ କରାଯାଇଥିଲା, କୌଣସି ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲେଖାଯାଇଥିବା ଚିଠିର କୌଣସି ଆଇନଗତ ପ୍ରଭାବ ରହିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଯଦି ଏହା ମଧ୍ୟ ଧରିନିଆଯାଏ ଯେ ସେହି ଚିଠିଟି ବିଚାର ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା, ତେବେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ପରିଣାମ କ'ଣ ହେବ? କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ନିବେଦନ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରାଯାଏ ଏବଂ ତାହା 1-11-45 ତାରିଖରେ ଗୃହୀତ ହୁଏ । ସେଥିରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସହମତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଟିକୁ ଲିଖିତ ରୂପ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ବୋଲି ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଆଉ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଆମେ ଅନୁମାନ କରିବୁଯେ ଏହି ଅନୁରୋଧ ଚୁକ୍ତି କରୁଥିବା ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ କରାଯାଇଥିଲା ।କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ସହମତିକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି, ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି ସ୍ଥିତି ଥିଲା, ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସେହିପରି ଭାବେ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ସେଥିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କଲେ । ଏଥିରୁ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତାବଟି ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିବା ଆଇନଗତ ଭାବେ ଏକ ତ୍ରୁଟି ଅଟେ । ବରଂ ଏହାର ବିପରୀତ, ଆଇନଗତ ନିଷ୍କର୍ଷ ଏହା ଯେ ସେହି ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାର ସେହି ସର୍ତ୍ତ ବିନା ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ତାହାର ମୂଳ ରୂପରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିଲେ । ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକପକ୍ଷୀୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ ଯାହା କଦାପି ଗୃହୀତ କରାଯାଏ ନାହିଁ, ବିଶେଷ କରି ଯେତେବେଳେ ପକ୍ଷମାନେ ଚାହାନ୍ତି ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଟିକୁ ଲିଖିତ ରୂପ ହେବା ଉଚିତ । ଏକ ଲିଖିତ ଦସ୍ତାବିଜ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହିଁ ଏହା ଅଟେ । ଆଲୋଚନା

ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଦ୍ଵାରା ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ଯେତେ ଉଠାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏକ ଲିଖିତ ଦସ୍ତାବିଜ କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସହମତି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ହୋଇନଥିଲା, ସେ ସମ୍ପର୍କିତ କଳ୍ପନାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଏହା ବାଦ ଦେଇଥାଏ ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଆଗକୁ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଠିକାଦାର କହିଥିଲେ ଯେ -

"ଏହା ଏକ ସୁବିଦିତ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ତଥ୍ୟ ଥିଲା ଯେ ସିନ୍ଧ୍ରି ଏକ ରାସନ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା; ସି.ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ଡି. ସ୍ଥାନୀୟ ନାଗରିକ ଯୋଗାଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସହ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କ କର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହାରରେ ରାସନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ; ସି.ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ଡି. ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କୌଣସି ବି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ନିଜସ୍ଵ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ କିମ୍ବା ସିଧାସଳଖ ନାଗରିକ ଯୋଗାଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯିବାକୁ ଅନୁମତି ନଥିଲା ।

ଏବଂ ଠିକାଦାର ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ସେ ଏଭଳି କମ୍ ଦରରେ ନିବିଦା ପକାଇବା ତଥ୍ୟ ହିଁ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଦରରେ ରାସନ ଯୋଗାଇଦେବା ପାଇଁ ଆଶା ରଖିଥିଲେ । ଏହାପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଠିକାଦାରଙ୍କର ଆହୁରି କିଛି ଯୁକ୍ତି ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୁଅନ୍ତି ଯେ -

"ସି.ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ଡି. ପାଇଁ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ରାସନ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବା ଏକ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକତା ଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଦାୟିତ୍ୱକୁ ଯଥୋଚିତ ଅଭିନିବେଶ ଓ ଯତ୍ନ ସହ ପୂରଣ ହୋଇନଥିଲା ।"

ତଦନୁଯାୟୀ ସେ ଏହି ଶୀର୍ଷକ ଅଧୀନରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ବାବଦକୁ 40,000 ଟଙ୍କା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ତ୍ରୁଟିଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଛି । ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରମାଣ କିମ୍ବା ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ; କେବଳ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷର ଯୁକ୍ତି ଆଧାରରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅସ୍ତିତ୍ୱରେ ଅଛି ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ବିଶେଷ କରି ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷ ଦ୍ଵାରା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ । ଉପରୋକ୍ତ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହି ଯୁକ୍ତିସିଦ୍ଧ

ବାହାରୁଛି ଯେ ଠିକାଦାର ସମସ୍ତ ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଅବଗତ ଥାଇ ଏହି ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଏକପାଖିଆ ଆଶା ଯାହା ବି ହୋଇଥାଉ ନା କାହିଁକି, ସେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ନୂତନ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକରେ ନବାନ୍ଧି ଏବଂ ତାଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

କ'ଣ ହେବ ତାହା ନଜାଣି ମଧ୍ୟ, ଚୁକ୍ତିନାମାଟି ଯେପରି ଥିଲା ସେହି ସ୍ଥିତିରେ ତାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିଲେ ।

ଏହା ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ରାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନଥିଲା ଯାହା ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ଏହା ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଥିଲା, ଯାହା ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରାଦେଶିକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ସି.ପି.ଡବ୍ଲୁ.ଡି., ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଏକ ବିଭାଗ ହୋଇଥିବାରୁ, ରାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ଏହାର କୌଣସି ସମ୍ପୃକ୍ତି ନଥିଲା; କେବଳ ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଯେ ସିନ୍ଧ୍ରି ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭଳି ଏହାର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ରାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ନିୟମ ମାନିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏବଂ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ଯେଉଁଠାରେ ସେ ଠିକାଦାରଙ୍କର ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି ଯେ -

"ରାସନ ଏବଂ କପଡ଼ା ଭଳି ସାମଗ୍ରୀ, ଯାହାକି ତାଙ୍କ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଏବଂ ଯାହା ସରକାରୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଥିଲା । ଯେହେତୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କେବଳ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଉପରେ ହିଁ ଆଧାର କରନ୍ତି, ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ସେ ଏହି ତଥ୍ୟକୁ ବୁଝିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏବଂ ପ୍ରାଦେଶିକ ରାସନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପରସ୍ପରଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥା ଥିଲେ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତି ଏହିଭଳି ହୋଇଯାଉଛି: ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ବି ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରଙ୍କ ଅଂଶବିଶେଷ ନୁହଁନ୍ତି କିମ୍ବା ରାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନଥାଏ, ଏକ ରାସନ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅଞ୍ଚଳରେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲେ । ସେମାନେ ଜିଦ୍ ଧରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଚୁକ୍ତି ଲିଖିତ ଆକାରରେ ହେବା ଉଚିତ, ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ଜରୁରୀ ଥିଲା, ଯେହେତୁ ଏହା ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଏକ ଚୁକ୍ତି ଥିଲା ଯାହାକି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଚୁକ୍ତି କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନଥିଲା; ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଉପରେ ସହମତ ହେଲେ ଏବଂ ତାହାକୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କଲେ; ତା'ପରେ, ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ, ଏକ ପକ୍ଷ ରାସନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇଲେ କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଜବାବକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଏବଂ ସେହି ସର୍ତ୍ତକୁ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନକରି, ସେ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କଲେ, ଯେପରିକି ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତାହା ରହିଥିଲା । ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତିରୁ କୌଣସି

ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରିବ କିମ୍ବା ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବୋଲି ଧରାଯାଇପାରିବ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବା ଏକ ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି ଅଟେ ।"

"ତା'ହେଲେ ଏଥିରେ ଆଉ ଏକ ତ୍ରୁଟି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଯଦି ରାସନ ଏବଂ କପଡ଼ା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏହି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚୁକ୍ତି ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତିନାମାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ, ବରଂ ଏହାକୁ ଏକ ପୃଥକ ଏବଂ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଚୁକ୍ତି ଭାବରେ ସାମନ୍ତରାଳ ଭାବେ ଅନୁମାନ କରାଯିବାକୁ ଅଛି, ଏବଂ ଆମେ ବୁଝିପାରୁଛୁ ଯେ ଏହାହିଁ ନିଷ୍କର୍ଷ ଅଟେ, ବିଶେଷ କରି ଯେହେତୁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9ର ସନ୍ଦର୍ଭ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ତେବେ ଏହା ଏଭଳି ଏକ ଚୁକ୍ତି ନୁହେଁ ଯେଉଁଥିରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଖଣ୍ଡ ଲାଗୁ ହୋଇପାରିବ । ଧାରା 14 ବ୍ୟାପକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହା କେବଳ ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତିନାମା ସହ ଜଡ଼ିତ ଯେକୌଣସି ପ୍ରସଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଏବଂ ଯଦି ରାସନ ଓ କପଡ଼ା ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ତେବେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏହା ସହିତ ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୁହେଁ । ଯଦି ପକ୍ଷମାନେ ପୁରୁଣା ଚୁକ୍ତିନାମା ବ୍ୟତୀତ କିମ୍ବା ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ଭାବରେ ଏକ ନୂତନ ଚୁକ୍ତି ଯୋଡ଼ିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଧାରା ସେହି ନୂତନ ଚୁକ୍ତିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ହେମ୍ୟାନ୍ ବନାମ ଡାରୱିନସ୍ ଲିମିଟେଡ୍‌ରେ ଲର୍ଡ ମ୍ୟାକମିଲନ୍(1)ଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତୁ ।

ଏହି ଅପିଲ୍‌ରେ ବିବାଦର ଶେଷ ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ହେଉଛି ସୁଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦାବି ସଂଖ୍ୟା 17 । ଦାବିର ବିବୃତି ସ୍ଥିର କରେ -

ପ୍ରସଙ୍ଗ 17 - ଏହି ଦାବି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଅର୍ଥରାଶି ଉପରେ ବାର୍ଷିକ ଶତକଡ଼ା 6 ଟଙ୍କା ହାରରେ ସୁଧ ।- 27, 665 ଟଙ୍କା ।

ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ମେ 1946 ରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବିଭାଗ ପାଇଁ ଅତିକମରେ ଡିସେମ୍ବର 31,1947 ସୁଦ୍ଧା ଆମର ସମସ୍ତ ଦାବି ଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ।................କିନ୍ତୁ ଏହା କରାଯାଇ ନଥିଲା ।ଏହି କାରଣରୁ ଏକ ବଡ଼ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଅଟକି ରହିଗଲା ଏବଂ ଆମେ ସୁଧରେ ଆମ ବ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଠାରୁ ଟଙ୍କା ଆଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲୁ ।ତେଣୁ ଆମେ 1-1-48 ରୁ 31-4-49 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 16 ମାସ ପାଇଁ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛୁ ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଲେ -

(1) [1942] A.C. 356 at 371.

1955
ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍ ଫେରୁମାଲ୍ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ
ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ବୋଷ୍

ଠିକାଦାରଙ୍କ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଯେ ଜାନୁଆରୀ 1948 ସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କର ଦାବିଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ହେବା ଉଚିତ, ମୋ ମତରେ ତାହା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ତେଣୁ ମୁଁ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିବା ସମୁଦାୟ ଅର୍ଥରାଶି ଅର୍ଥାତ୍ 17,363 ଟଙ୍କା ଉପରେ 16 ମାସ ପାଇଁ 6% ହାରରେ ସୁଧ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁଛି ।

ତା'ପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦାବି ଶୀର୍ଷକ ଅଧୀନରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିବା ଅର୍ଥରାଶିର ବିବରଣୀ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦାବି ଏକ ଅନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅର୍ଥରାଶିର ଦାବି ସହିତ ସମ୍ପର୍କିତ । ସୁଧ ଅଧିନିୟମ,1839 ଏଠାରେ ଲାଗୁ ହୁଏ, କାରଣ ଏଭଳି ମାମଲାରେ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସୁଧ ଦେୟ ନୁହେଁ (ଦେଖନ୍ତୁ 1955 ବେଙ୍ଗଲ ନାଗପୁର ରେଲବାଇ କମ୍ପାନୀ ବନାମ ରତନଜୀ ରାମଜୀ ([1]), କିନ୍ତୁ ଯଦି ଏହା ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ଯେ ସେହି ଅଧିନିୟମର ଅର୍ଥ ଅନୁସାରେ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ହେଉଛନ୍ତି ଏକ "ନ୍ୟାୟାଳୟ" (ଯାହାକି କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବି ପ୍ରତୀତ ହେଉନାହିଁ), ତେବେ ସେହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ସୁଧ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ: -

(1) ଏକ ଋଣ କିମ୍ବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଶି ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ;

(2) ଏହା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଉପାୟରେ ଦେୟଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ;

(3) ଏହି ଋଣ କିମ୍ବା ରାଶି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ କିଛି ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତି ଆଧାରରେ ପରିଶୋଧଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(4) ଦାବି ତାରିଖ ଠାରୁ ସୁଧ ଦାବି କରାଯିବ ବୋଲି ଲିଖିତ ଦାବି ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥିବ ।

ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟି ବି ଉପସ୍ଥିତ ନାହିଁ, ତେଣୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସୁଧକୁ ଅନୁମତି ଦେବାର କ୍ଷମତା ଅଛି କାରଣ ସେ ଦାବି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ।

ଏହା ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ, ଦେୱାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା, 1908 ର ଧାରା 34ର ସାଦୃଶ୍ୟତା ଆଧାରରେ ଅତିକମରେ "ମକଦ୍ଦମା" ଦାୟର ହେବା ତାରିଖରୁ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ

([1]) 65 I.A. 66.

କରାଯାଇପାରିବ। କିନ୍ତୁ ଧାରା ୩୪ ଏଠାରେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ, କାରଣ ଏହି ସଂହିତାର ଅର୍ଥ ଅନୁସାରେ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କୌଣସି "ନ୍ୟାୟାଳୟ" ନୁହନ୍ତି, କିମ୍ବା ଏହି ସଂହିତା ମଧ୍ୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ; ଏବଂ ଧାରା 34 ବ୍ୟତୀତ, ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର ହେବା ପରେ ସୁଧ ଦେବାର କ୍ଷମତା ସ୍ୱୟଂ ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ମଧ ନଥାନ୍ତା । ତେଣୁ, ଏହାକୁ ମଧ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟରୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଆମେ ଟିପ୍ପଣୀ ଦେବା ପାଇଁ ବିରାମ ଦେଉଛୁ ଯେ, ସାମଗ୍ରିକ ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖିଲେ ବାହାରେ କେବଳ ପାଞ୍ଚ ଦିନର ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା । ଇଟାର ଶେଷ କିସ୍ତି ହଟାଇବାର ଶେଷ ତାରିଖ 25-5-46 ଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାର ଏହି ଶୀର୍ଷକ ଅଧୀନରେ କହନ୍ତି ଯେ ସମଗ୍ର ଚୁକ୍ତି ମେ, 1946 ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ମେ ମାସର ଶେଷ ପାଞ୍ଚ ଦିନରେ 88 ଲକ୍ଷ ଇଟା ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ କିଭଳି ନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଇପାରେ, ତାହା ବୁଝିବା କଷ୍ଟକର; ଏବଂ ଯଦି କ୍ଷତି ଏହା ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ତାହା ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବି ହୋଇଥାନ୍ତା, କାରଣ ଠିକାଦାରଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ସମୟ ସାରଣୀ ସହ ତାଳମେଳ ରଖିବା ପାଇଁ ଭାଟିକୁ ନେବାକୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କଞ୍ଚା ଇଟାର ଏକ ବଡ଼ ଗଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେବେ, ତାହା ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୁହେଁ ଯେଉଁଥିରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିପାରିବେ ।

ଏହା ଦେୱାନୀ ଅପିଲ୍ ସଂଖ୍ୟା 260/1953କୁ ସମାପ୍ତ କରେ ଏବଂ ଆମେ ଏବେ ଅନ୍ୟ ଅପିଲ୍, ଅର୍ଥାତ୍ ଦେୱାନୀ ଅପିଲ୍ ସଂଖ୍ୟା 12/1954 ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଛୁ । ଏଠାରେ କେବଳ ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ବିବାଦୀୟ ଅଛି । ଦାବିର ଶୀର୍ଷକ 4 ଏବଂ 17 ।

ଦାବିର ସାମଗ୍ରିକ ଢାଞ୍ଚା ଅନ୍ୟ ମାମଲା ସହିତ ସମାନ ଅଟେ । ସେଠାରେ ଜଣେ ଠିକାଦାର ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ସମାନ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଥିବା ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ, କେବଳ ଯୋଗାଣର ବିବରଣୀକୁ ଛାଡ଼ି। ଏହା ଅନ୍ୟ ଚୁକ୍ତିନାମା ସହିତ ସମାନ ଦିନରେ ଏବଂ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସେହି ସମାନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ସେହି ସମାନ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ମାମଲାରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅନ୍ୟ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ଏକ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ 1-5-1949ରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଠାରେ ମଧ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇନଥିଲା ଏବଂ ଆମେ ସେହି ଆଧାରରେ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଆମର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏଠାରେ ମଧ ସେହିଭଳି ।

ଦାବିର ଚତୁର୍ଥ ଶୀର୍ଷକଟି ହେଉଛି କପଡ଼ା ଏବଂ ରାସନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ । ଏଠାରେ କରାଯାଇଥିବା ଦାବି ଏବଂ ଅଧିରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର, ଅନ୍ୟ ମାମଲା ସହିତ ସମାନ ଅଟେ, କିନ୍ତୁ ଏହି ମାମଲାରେ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କୌଣସି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଉପରେ ଆଧାରିତ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ 'ନୈତିକ ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଦାୟିତ୍ୱ' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏଠାରେ ହୋଇଥିବା ତ୍ରୁଟି ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି ଅଧିକ ଗମ୍ଭୀର । ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ଅର୍ଥରାଶି 51,495 ଟଙ୍କା ଥିଲା ଏବଂ ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିବା ଅର୍ଥରାଶି 30,000 ଟଙ୍କା ଥିଲା ।

ଦାବିର 17ତମ ଶୀର୍ଷକଟି ସୁଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଥିଲା । ଠିକାଦାର 27,665 ଟଙ୍କା ଦାବି କରିଥିଲେ ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥ 9,954 ଟଙ୍କା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ । ଏହି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟର ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ହିଁ ସେହି ସମାନ ଆଇନଗତ ତ୍ରୁଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ବାରି ହୋଇପଡୁଛି ।

ଏଠାରେ ବିବାଦୀୟ ଥିବା ଶୀର୍ଷକଗୁଡ଼ିକ ଅଧୀନରେ କରାଯାଇଥିବା ଦାବିଗୁଡ଼ିକୁ ଖାରଜ କରିବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସଠିକ୍ ଥିଲେ । ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ଅପିଲ୍ ବିଫଳ ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ମକଦ୍ଦମା ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ ଖାରଜ କରାଯାଉଛି ।

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ
ଅନୁବାଦକ
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।

1955

ସେଠ୍ ଥାୱର୍ଦାସ୍
ଫେରୁମାଲ୍
ବନାମ
ଭାରତ ସଂଘ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ
ବୋଷ୍